

January 7. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=IUkZD92BKCE>

3. Krishnamurti J. – Official Channel. J. Krishnamurti – Ojai 1977 – Public Talk 2 – The source of conflict [Video] / J. Krishnamurti – Official Channel. – 2017, March 19. – URL: <https://www.youtube.com/watch?v=ZWOVfIJuCIA>

РЕПІК ІННА МИКОЛАЇВНА, студентка МП-2 «Психологія», НаУКМА (Київ)

ОСОБЛИВОСТІ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ УКРАЇНЦІВ ДО ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Актуальність даного дослідження сформувалась ще задовго до війни, коли Україна здобула Незалежність, здійснила приватизацію державного майна і перейшла на ринкові умови. Введення спрощеної системи оподаткування (єдиний податок) для малого бізнесу, полегшення умов реєстрації та зниження бюрократичних бар'єрів за часів Президента В. Ющенка зумовили значний розвиток підприємництва в Україні.

Після зменшення тиску соціальних чинників щодо ефективності ведення бізнесу, на передній план вийшли психологічні. Чимало менеджерів середньої та вищої ланки, здобувши кар'єру у вітчизняних та зарубіжних компаніях, задумались над можливістю випробувати свої сили в підприємстві

Як показала згодом практика, лише невеликому відсотку з них вдалося втриматися тривалий строк в новому амплуа та організувати прибуткову діяльність. Частина менеджерів так і не наважилась зробити цей крок; а більшості з тих, хто ризикнули, довелося закрити підприємства протягом перших 2-х років.

Ситуація ускладнилася з початком війни, і набула ще більш загостреної форми під час повномасштабної її фази. Внаслідок значних збитків, яких зазнала держава, окупації 20% території та щоденних руйнувань, багато великих та середніх підприємств припинили своє існування, або були переміщені, відбулися масові скорочення персоналу, а виплати зарплат стали нерегулярними та меншого розміру.

Українці опинилися в нових складних умовах, як в середині країни, так і за кордоном, втративши не тільки постійне місце проживання, але й роботу. Це зумовило пошук нових можливостей та видів професійної діяльності, у т.ч. серед тих людей, які за інших - більш комфортних обставин - навряд чи наважились би на такий крок; тих, хто думали про підприємництво, але не готові були до його реалізації; а також людей, які вже мали колись подібний досвід.

Так, велика кількість тимчасово переміщених осіб (надалі ТПО) в межах України, зіштовхнулися з проблемою відсутності достатнього обсягу робочих місць в містечках та містах нового проживання, соціальної державної допомоги та гідної оплати, яка б дозволила винаймати житло та впоратись з інфляцією.

ТПО за кордоном очікувала відсутність можливості роботи за фахом та

втрата попереднього професійного статусу: як правило переважна кількість пропозицій для українців за кордоном містить робочі професії в сфері обслуговування, соц. догляду, будівництва та промисловості (на заводах, фабриках, майстернях тощо), часто за зниженою ставкою оплати.

До такої кардинальної зміни, що вимагала втрату проф. ідентичності, та яка не була попередньо спланованою (у порівнянні зі свідомою еміграцією) багато українських спеціалістів – ТПО виявились неготовими. Однією з можливостей роботи за фахом, збереження професійної та особистої гідності стало саме звернення до підприємницької діяльності.

Через війну виникла окрема категорія “підприємців” – волонтери, які долучившись стихійно до цієї соціальної сфери, мали необхідність згодом оформити свою діяльність для можливості її продовження та розвитку.

Військові ветерани, кількість яких з часом тільки зростає, шукають способи своєї реалізації в цивільному житті, у т.ч. і в статусі підприємця. Тут також можна згадати і стартапи, які виникли задля розвитку військової сфери, як наслідок грантових програм та за власної ініціативи громадян.

Це далеко неповний перелік категорій осіб, зацікавлених у відкритті та ефективному веденні власної діяльності, психологічні чинники готовності до якої є не менш вирішальними, ніж соціальні.

Розвиток бізнесу є життєво важливим для України, аби забезпечити стійкість економіки у воєнний період та через необхідність післявоєнної відбудови. Адже підприємці є найбільш активною та самостійною частиною суспільства, здатною брати на себе відповідальність, долати труднощі, ризикувати, швидко адаптуватися до умов, що постійно змінюються.

Отже розвиток підприємництва за нинішніх умов може стати як рушійною силою відновлення України на місцевих рівнях, створюючи нові робочі місця та підтримуючи стабільність економіки; так і допомогти українцям адаптуватися до складних умов, інтегруватися в нові громади (створення соц. зв'язків, можливостей співпраці з місцевим населенням тощо), розвинути психологічну стійкість в умовах невизначеності, підвищити рівень самоорганізації та незалежності, долучитися до вкрай важливих сфер соціальної (відновлення соц. інфраструктури, підтримка ветеранів, сімей загиблих, внутрішньо переміщених осіб) та військової діяльності.

Психологічна ж готовність до підприємництва є одним з головних факторів його успішної реалізації. Вивчення психологічних особливостей такої готовності дасть можливість підтримати та допомогти потенційним і наявним власникам бізнесів зрозуміти внутрішні причини певних ускладнень, перепонов в новій для них діяльності та вказати шляхи їх подолання, надати інструменти для розвитку необхідних якостей, умінь та навичок.